

Kommunledningsförvaltningen
Mattias Liljebäck

2024-03-18

Dnr KS 2024-119

Kommunstyrelsen

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1), yttrande till Justitiedepartementet

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Yttrande lämnas enligt Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Ärende

Regeringen beslutade den 21 april 2022 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att överväga olika författningsändringar för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Syftet är både att förbättra situationen för de anställda och att värna den offentliga verksamheten (dir. 2022:31). Den 2 februari 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv genom vilka utredningen fick i uppdrag att, oavsett ställningstagande i sak, lämna vissa förslag. Vidare förlängdes utredningstiden till den 1 januari 2024 (dir. 2023:16).

Utredningen som har antagit namnet "Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet" överlämnade i januari 2024 sitt betänkande "Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier".

Kommunledningsförvaltningen anser att betänkandet är viktigt och föreslår att Linköpings kommun lämnar ett yttrande enligt bilagt förslag.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1), yttrande till Justitiedepartementet, 2024-03-14
Bilaga – Yttrande

Bakgrund

Den aktuella utredningen har sin bakgrund i att offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier har blivit alltmer framträdande. Problemet har bland annat uppmärksammats i förhållande till socialtjänsten och brottsbekämpningen men det finns i princip i hela förvaltningen. Förekomsten av hot, hat och otillåten påverkan mot de människor som verkar inom kommunal och regional verksamhet har överlag eskalerat kraftigt. Det riktas både mot anställda och förtroendevalda och undergräver det öppna samhället vilket på sikt hotar Sveriges demokrati och rättsordning. Om samhället inte kan skydda den personal som arbetar i välfärden och begränsa oseriösa aktörers påverkan leder det till enorma utmaningar i att upprätthålla den välfärd samhället värnar om.

Utredningens samlade bild är att det förekommer att tjänstemän tvekar eller avstår från att vidta tjänsteåtgärder av rädsla för våld, hot och trakasserier. Det kan bland annat innebära att ingripanden, inspektioner och kontroller inte genomförs. Risken för så kallad självzensur understryks och att myndigheterna ställs inför rekryterings- och kompetensförsörjningsproblem genom att färre söker sig till eller vill stanna kvar i yrken där utsattheten är stor. Förmågan för myndigheter att fullgöra sina uppgifter inom samhällsbärande verksamheter påverkas även därmed.

Utredningen har haft i uppdrag att överväga och lämna författningsförslag i syfte att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Uppdraget har omfattat såväl vissa straffrättsliga frågor som åtgärder för att minska exponeringen av offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder samt stärka skyddet för uppgifter om offentliganställda och deras närstående. I tilläggsdirektivet (dir. 2023:16) utökades utredningens uppdrag till att även omfatta – när det gäller offentliganställda som med anledning av sina arbetsuppgifter löper en förhöjd risk för att utsättas för våld, hot, trakasserier eller annan otillbörlig påverkan (exempelvis socialsekreterare) – att oavsett ställningstagande i sak lämna författningsförslag som innebär (i) minskad exponering av offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder, och (ii) ett starkare skydd för uppgifter om offentliganställda och deras närstående.

Utredningen har föreslagit ett flertal straffrättsliga förändringar. Bland annat att:

- bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman ska utvidgas och förtydligas, exempelvis genom att tillämpningsområdet för hot mot tjänsteman utvidgas till att omfatta inte bara hot om våld utan även hot om andra brottsliga gärningar,

- maximistraffen skärps för bland annat våld eller hot mot tjänsteman från fängelse i två år till fängelse i tre år,
- ett nytt brott – förolämpning mot tjänsteman – införs, och
- upprepade fall av våld eller hot mot tjänsteman, angrepp mot tjänsteman och förolämpning mot tjänsteman ska kunna utgöra olaga förföljelse.

Utredningen har även lämnat ett förslag som innebär att det i vissa fall ska vara möjligt att underlåta att ange beslutsfattarens namn i en underrättelse om ett beslut. För den brottsbekämpande verksamheten har det lämnats ett alternativt förslag som innebär att vissa polisanställda i undantagsfall ska kunna använda sig av ett tjänstgöringsnummer i stället för namn. Vidare har utredningen lämnat förslag som rör sekretess inom den personaladministrativa verksamheten och uppgifter om polisstudenter.

Kommunledningsförvaltningen tillstyrker i huvudsak betänkandets förslag, men lämnar ett antal synpunkter. Kommunledningsförvaltningen anser att utredningens förslag inte är tillräckliga för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Detta gäller särskilt utredningens förslag beträffande författningsförändringar för att minska exponeringen av offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder samt för skyddet avseende uppgifter om offentliganställda och deras närstående. Kommunledningsförvaltningen bedömer att ett förstärkt skydd för offentliganställdas uppgifter är den åtgärd som skulle ha haft störst effekt för främjandet av offentliganställdas trygghet. Därigenom att det även hade haft störst effekt för motverkandet av själv censur och rekryterings- och kompetensförsörjningsproblem. Därtill anser Kommunledningsförvaltningen, i likhet med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), att ett nytt brott i form av otillåten påverkan ska införas. Detta i syfte för att bland annat underlätta uppföljning av brottsutvecklingen på området. Vidare anser Kommunledningsförvaltningen, i likhet med SKR, att arbetsgivaren istället för tjänstepersonen ska kunna vara målsägande. En sådan ordning kan förväntas minska rädslan för att göra polisanmälningar. Slutligen anser Kommunledningsförvaltningen att processen för att göra en polisanmälan måste effektiviseras, eftersom tidsåtgången för att genomföra en sådan i dagsläget är alldeles för lång.

Ekonomiska konsekvenser

I betänkandet har det inte bedömts som att förslagen kommer medföra några kostnader för kommunerna. Om betänkandets förslag godtas kommer det medföra utökade möjligheter att göra polisanmälningar och därmed öka möjligheten för Polisen att lagföra fler brott. Detta kan komma att leda till en ökad hotbild mot exempelvis socialtjänstpersonal. Detta i kombination med att

utredningens förslag i praktiken innebär ett oförändrat skydd för exponeringen av offentliganställdas namn och skydd för uppgifter om offentliganställda, innebär att kommunen kommer att få ökade kostnader för att skydda sin personal. Kommunledningsförvaltningen anser inte att utredningen har utrett de ökade kostnaderna tillräckligt.

Kommunala mål

Linköpings kommun är en attraktiv arbetsgivare med en hållbar kompetensförsörjning

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

En jämställdhetsanalys bedöms inte påkallad.

Samråd

Samråd har skett med Arbetsgivarpolitiksenheten, Säkerhetsenheten och Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningen samt Socialförvaltningen, vilka tillstyrker förslaget till beslut.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Beslutet skickas till:
Justitiedepartementet